

неофіційний переклад

м. Страсбург, 19 листопада 2010 року

CCJE(2010)2 Final

КОНСУЛЬТАТИВНА РАДА ЄВРОПЕЙСЬКИХ СУДДІВ (КРЕС)

ВИСНОВОК №13 (2010) ЩОДО РОЛІ СУДДІВ У ВИКОНАННІ СУДОВИХ РІШЕНЬ

I. Вступ

1. В 2010 році Комітет міністрів Ради Європи доручив Консультативній раді європейських суддів (далі – КРЕС) прийняти Висновок "щодо ролі суддів відносно інших функцій держави та інших суб'єктів у виконанні судових рішень"¹.
2. КРЕС розробила цей Висновок на основі відповідей на питання опитувальника, наданих 34 державами-членами. Відповіді практично всіх держав-членів визначають наявність серйозних перешкод для ефективного та адекватного виконання судових рішень. Ці перешкоди виникають у цивільній, адміністративній і кримінальній сферах. Стосовно цивільних та адміністративних справ, держави-члени повідомляють, зокрема, про складність і високу вартість процедур виконання рішень. Стосовно кримінальних справ, держави-члени повідомляють, наприклад, про неналежні умови тримання у в'язницях і недбалість у виконанні покарань.
3. У цьому Висновку будуть запропоновані конкретні заходи з посилення ролі судді у виконанні судових рішень; процедуру виконання в цілому розглянуто не буде.
4. Для цього роль судді буде розглянуто з огляду на виконання судових рішень у цивільних, адміністративних і кримінальних справах, а також рішень, прийнятих міжнародними судами, зокрема, Європейським судом з прав людини (далі – Суд).
5. Для підготовки цього Висновку КРЕС використовувала документи, прийняті Радою Європи, зокрема:
 - Європейську конвенцію з прав людини (далі – ЄКПЛ), зокрема, статті 5, 6, 8 і 13 та статтю 1 Протоколу №1;
 - Інтерлакенську декларацію, прийняту на Конференції високого рівня з питань майбутнього Суду (19 лютого 2010 року);
 - Рекомендацію Res(2003)16 Комітету міністрів державам-членам щодо виконання адміністративних і судових рішень у галузі адміністративного права;
 - Рекомендацію Res(2003)17 Комітету міністрів державам-членам щодо виконання (рішень);

¹ Див. Технічне завдання КРЕС (2010 рік), затверджене Комітетом міністрів на 1075-ій зустрічі заступників міністрів (20 січня 2010 року).

- Рекомендацію Rec(2006)2 Комітету міністрів державам-членам щодо Європейських пенітенціарних правил;
- Рекомендацію CM/Rec(2008)2 Комітету міністрів державам-членам щодо ефективного виконання рішень Суду на національному рівні;
- Доповідь ЄКЕП "Європейські судові системи" (видання 2010 року);
- "Виконання судових рішень в Європі" (дослідження ЄКЕП, № 8);
- Керівні принципи ЄКЕП для кращого виконання наявної Рекомендації Ради Європи з виконання судових рішень;
- 3-тю щорічну доповідь за 2009 рік про нагляд за виконанням рішень Суду;
- Конвенцію про захист персональних даних (ETS 108);
- Думку Уповноваженого з прав людини "Недосконале виконання судових рішень підриває довіру до судових систем держав" (31 серпня 2009 року);
- Конвенції Ради Європи з питань виконання покарань та екстрадиції: Європейська конвенція про екстрадицію (ETS 24) та Протоколи до неї (ETS 86 і 98), Європейська конвенція про нагляд за умовно засудженими або умовно звільненими (ETS 51), Європейська конвенція про міжнародну дійсність кримінальних вироків (ETS 70), Конвенція про передачу засуджених осіб (ETS 112) та Додатковий протокол до неї (ETS 167);

а також судову практику Суду з цього питання, зокрема:

- рішення у справі "Хорнсбі проти Греції" (19 березня 1997 року, № 18357/91);
- рішення у справі "Бурдов проти Росії" № 2 (15 січня 2004 року, № 33509/04);
- рішення у справі "Акашев проти Росії" (12 червня 2008 року, № 30616/05);
- рішення у справі "Зелінський, Прадель та Гонсалес та інші проти Франції" (28 жовтня 1999 року, № 24846/94);
- рішення у справі "Кабурден проти Франції" (11 квітня 2006 року, № 60796/00);
- рішення у справі "Імобільяре Саффі" проти Італії" (28 липня 1999 року, [ВП] № 22774/93);
- рішення у справі "Папон проти Франції" (25 липня 2002 року, № 54210/00);
- рішення у справі "Анноні ді Гуссола, Десбордес та Омер проти Франції" (14 листопада 2000 року, № 31819/96, 33293/96).

II. Загальні принципи

6. Під виконанням слід розуміти введення в дію судових рішень, а також інші судові чи несудові засоби примусового характеру. Воно може включати в себе розпорядження виконати, утриматися від виконання або сплатити те, що було присуджено. Воно може передбачати накладення фінансових (штрафних) санкцій або позбавлення волі.
7. Ефективне виконання обов'язкового судового рішення є основоположним елементом верховенства права. Необхідно забезпечувати довіру громадськості до авторитету судової влади. Незалежність судової влади та право на справедливий судовий розгляд (стаття 6 ЄКПЛ) є марними, якщо судові рішення не виконуються.
8. Процедура виконання рішень має реалізуватися відповідно до основоположних прав і свобод (статті 3, 5, 6, 8, 10, 11 ЄКПЛ, захист даних тощо).

9. Рішення, яке має бути виконане, повинно бути точним і чітким у визначенні обов'язків та прав, щоб уникнути будь-яких перешкод для його ефективного виконання².
10. Рішення Суду показують, що в деяких справах органи законодавчої або виконавчої влади намагалися впливати на виконання рішень через відмову, призупинення або недопущення звернення до поліції. Вони також втручалися в триваючий судовий процес, приймаючи положення, які часто заявлялися такими, що мають ретроактивний або тлумачний характер, та були спрямовані на зміну передбачуваного рішення в одній або декількох судових справах або на впровадження нових засобів правового захисту для їх перегляду³.
11. Виконання рішення не повинно підірватися зовнішнім втручанням з боку виконавчої або законодавчої влади шляхом прийняття ретроактивного законодавства.
12. Саме поняття "незалежний" суд, зазначене у статті 6 ЄКПЛ, означає, що повноваження суду приймати обов'язкові рішення не може підлягати схваленню чи затвердженню і що несудовий орган, в тому числі глава держави, не можуть змінити це рішення за його змістом⁴. Тому всі гілки влади держав повинні забезпечити, щоб правові положення, які існують в конституціях цих держав або на найвищому рівні їх законодавства і передбачають незалежність судів, тлумачилися таким чином, щоб закликати до оперативного виконання судових рішень без втручання інших гілок влади держави, за винятком лише амністії та помилування у кримінальних справах. Призупинення виконання судового рішення може відбуватися лише шляхом прийняття іншого судового рішення.
13. Відтермінування процедури виконання рішення не повинно мати місце, окрім як з підстав, передбачених законом. Суддя має проаналізувати будь-яке відстрочення.
14. Органи з виконання рішень не повинні мати повноважень оскаржувати або змінювати умови рішень.
15. Якщо для сторони у справі необхідно, щоб рішення було виконане, ініціювати процедуру його виконання має бути легко. Слід уникати будь-яких перешкод для цього, наприклад, надмірних витрат.
16. Виконання має бути швидким і ефективним. Тому для цього мають бути забезпечені необхідні кошти. Чіткі правові норми повинні визначати доступні ресурси, відповідальні органи та відповідну процедуру їх розподілу.

² Суд підтвердив, що для того, щоб вирішити, чи була затримка у виконанні обґрунтованою, Суд розгляне питання щодо того, наскільки складним було виконавче провадження, як поведився заявник та органи влади і яким був характер винесеного рішення (див також рішення у справі "Райлян проти Росії", №22000/03, § 31, 15 лютого 2007 року).

³ Див, наприклад, рішення у справі "Імобільяре Саффі" проти Італії", 28 липня 1999 року, та інші 156 справ проти Італії; рішення у справі "Зелінський, Прадель та Гонсалес та інші проти Франції", 28 жовтня 1999 року; рішення у справі "Кабурден проти Франції", 11 квітня 2006 року.

⁴ See for example, *Van de Hurk v. the Netherlands*, 19 April 1994; *Findlay v. The United Kingdom*, 25 February 1997, especially §77.

17. Держави-члени повинні забезпечити процедуру прискороного або термінового виконання рішень, коли затримка може призвести до непоправної шкоди (деякі сімейні справи, випадки, коли обвинувачений переховується від правосуддя, випадки виселення, ризик пошкодження майна і т.д.).
18. Для того, щоб судді могли виконувати свої повноваження, на судову владу мають покладатися такі завдання відносно виконання рішень:
- звертатися до судді, якщо виконання рішення не ініціюється або затримується відповідними органами; суддя також повинен залучатися, коли зачіпаються основні права сторін; у всіх випадках, суддя повинен мати право призначати справедливую сатисфакцію;
 - звертатися або скаржитися до судді, якщо є будь-які зловживання в процедурі виконання;
 - звертатися до судді щодо врегулювання судового процесу стосовно виконання і видачі розпоряджень державним органам та іншим відповідним органам щодо забезпечення виконання рішень; на заключному етапі суддя повинен використовувати всі можливі способи забезпечення виконання;
 - визначати і належним чином враховувати права та інтереси третіх осіб і членів їх родин, у тому числі дітей.
19. У деяких системах сторони можуть бути змушені дотримуватися судового рішення шляхом непрямого примусу, наприклад, накладенням штрафів або правових положень, якими передбачено, що у разі відмови виконувати рішення можуть бути висунуті кримінальні обвинувачення. КРЄС вважає, що такі непрямі заходи забезпечення виконання, які повинні у будь-якому випадку передбачатися законом і дозволятися суддею, у рішенні або навіть після цього, є надзвичайно важливими для забезпечення виконання у невідкладних питаннях, в питаннях, у яких реальне виконання не може бути заміщене еквівалентним задоволенням, а також у сімейних справах, в яких застосування сили може зашкодити інтересам дітей. Враховуючи переваги, пов'язані з непрямым примусом, КРЄС рекомендує судам забезпечити більш широке використання таких засобів правового захисту, які також дозволять оперативне виконання в більшості випадків.
20. КРЄС вважає, що прозора нормативна база, переважно законодавчого характеру, повинна застосовуватися до витрат на виконання. Сума зборів має враховувати характер діяльності, необхідної від правозастосовних органів, і не обов'язково має бути пропорційною вартості позову. У разі виникнення спору, суд має оцінити витрати.
21. З метою забезпечення доступу до правосуддя, позивачам, які не в змозі оплатити витрати на виконання, мають бути запропоновані альтернативна правова допомога або механізми фінансування (за рахунок державного фінансування або скорочення витрат).
22. Важливо, щоб виконання відповідало верховенству права, а тому дані про виконання повинні включатися до систем оцінювання правосуддя і до інформації про судові системи, що надається користувачам судових послуг, широкій громадськості та засобам масової інформації, як це пропонується у Висновку КРЄС № 6 (частини А і С).

23. КРЕС рекомендує, щоб Рада суддів або будь-який інший відповідний незалежний орган, регулярно оприлюднював звіт про ефективність виконання рішень, включаючи дані про затримки та їх причини, а також про різні методи виконання. Спеціальний підрозділ повинен працювати над виконанням судових рішень щодо державних органів.

III. Роль судді у виконанні судових рішень у цивільних справах

24. Виконання судового рішення не повинно вимагати ініціювання зовсім нового провадження, а процедура виконання не повинна дозволяти повторний розгляд по суті первинних судових рішень. Проте суддя може мати право припиняти або відкладати виконання, щоб врахувати конкретні обставини сторін у справі, наприклад, для введення в дію статті 8 ЄКПЛ.
25. Якщо має бути збережено верховенство права і гарантовано довіру сторін до судової системи, правозастосовна діяльність повинна бути пропорційною, справедливою та ефективною. Наприклад, відстеження і накладання арешту на активи відповідачів мають бути якомога ефективнішими, але з урахуванням застосовних положень з прав людини, захисту персональних даних і необхідності судового контролю.
26. Якщо сторони вільні розпоряджатися своїми правами і якщо сторони разом укладають законну угоду про виконання рішення, жодна правова норма не повинна завадити набуттю чинності угоди.
27. Основоположне право захисту даних має узгоджуватися з можливістю використання під час процедури виконання інформації про активи боржників, що міститься в базах даних. Це вимагає чіткого правового регулювання процедури та дозволу використання бази даних з метою гарантування ефективного і повного виконання рішень, а також запобігання будь-якому зловживанню. Всі державні органи, які відповідають за бази даних, що містять інформацію, необхідну для ефективного виконання рішень, повинні бути зобов'язані передавати цю інформацію судам.
28. Повторне використання інформації про активи відповідача у зв'язку з подальшим провадженням, у якому цей відповідач є стороною, повинно мати чітку і конкретну правову основу (встановлення жорстких строків зберігання даних тощо) і має підлягати всім процесуальним передумовам для того, щоб процедура виконання рішення розпочалася.

IV. Роль судді у виконанні судових рішень в адміністративних справах

29. КРЕС вважає, що більшість викладених правових норм щодо виконання рішень у цивільних справах також застосовуються "*mutatis mutandis*" до виконання рішень в адміністративних справах, якщо рішення виконується стосовно фізичної особи або державної установи.
30. Однак щодо виконання судових рішень, які стосуються державних органів, впливають певні аспекти. Вони можуть виникати в адміністративному праві, а також у цивільних спорах.

31. По-перше, КРЄС вважає, що у державі, яка керується верховенством права, державні органи передусім зобов'язані поважати судові рішення і виконувати їх швидко "*ex officio*". Сама ідея державного органу, який відмовляється підкоритися рішенням суду, підриває концепцію примату закону.
32. Велика кількість справ, яка розглядається Судом, стосується невиконання судових рішень державними органами. Держава повинна без зволікання виконувати рішення, винесені проти неї, щоб у позивача не було необхідності застосовувати процедуру виконання. Суд неодноразово визнавав заяви позивачів, які або не використовували таку процедуру, або були змушені не використовувати її, та заявляв, що "особа, яка отримала рішення суду проти держави у результаті успішного судового розгляду, не може бути зобов'язана вдаватися до процедури виконання рішень, щоб рішення було виконане".⁵
33. Коли необхідно вдатися до примусового виконання, держави повинні забезпечити, щоб їх національне законодавство дозволяло здійснення кримінального та дисциплінарного переслідування посадових осіб, через яких відбулася відмова або затримка у виконанні, а також розгляд питання щодо їх громадянської відповідальності.
34. Держави повинні стягувати з таких чиновників всі додаткові витрати у зв'язку з відмовою або затримкою у виконанні рішення. Дії посадових осіб, що затримують або надають відмову у виконанні рішення, завжди повинні бути предметом ефективного судового контролю.
35. Втручання законодавчої влади в процес виконання рішень є неприпустимим, особливо коли боржником є державний орган.
36. Органи з виконання рішень, як займаються виконанням рішень, прийнятих проти державних органів, повинні бути компетентними й мають застосовувати ті ж процесуальні принципи. Судді не повинні зазнавати обмежень у застосуванні тих самих правових положень, а також у забезпеченні ефективної компенсації за затримку в процедурі виконання рішень (індексації, штрафні відсотки за прострочені платежі за загальною ставкою, окремі збитки, інші стягнення)⁶.

⁵ Див. "Кольцов проти Росії", 24 лютого 2005 року, §16; див. також "Петрушко проти Росії", 24 лютого 2005 року, §18; "Метаксас проти Греції", 27 травня 2004 року, §19.

⁶ Така компенсація є також прямою вимогою Конвенції про захист прав людини (зокрема, у статті 1 Протоколу 1). Відповідно до Суду, сам по собі факт, що державні органи виконують судові рішення, не може розглядатися як такий, що автоматично позбавляє заявника статусу жертви за Конвенцією, якщо жодного відповідного відшкодування за затримку виконання рішення не було запропоновано (наприклад, див. "Петрушко проти Росії", 24 лютого 2005 року, §15). Адекватна компенсація, сплачена одразу після затримки, має враховувати різні обставини з огляду на компенсацію розриву між сумою, яку належить сплатити, та сумою, сплаченою врешті кредитору, та компенсацію неможливості використання (наприклад, див. "Аккус проти Туреччини", 9 липня 1997 року, "Ангелов проти Болгарії", 22 квітня 2004 року, "Еко-Елда Авеє проти Греції", 9 березня 2006 року). Відшкодування може також вимагатися за моральну шкоду (наприклад, див. "Сандор проти Румунії", 24 березня 2005 року). Відсутність відповідальності держави за затримку не може бути виправдано неможливістю встановлення *culpa* або вини з боку державних органів (див. "Солодюк проти Росії", 12 липня 2005 року, §16).

37. Ухвали стосовно рішень адміністративних органів, які відмовляють іноземцю у праві на перебування на території держави, часто підіймають питання щодо того, чи потрібно вислати цього іноземця. У цьому контексті, екстрадиція засвідчує виконання рішення цих органів влади. КРЄС вважає, що з метою забезпечення ефективного судового контролю, держави не повинні запобігати вивченню судом прийнятності екстрадиції в остаточному або проміжному рішенні щодо дій, вчинених адміністративним органом.

V. Роль суддів у виконанні судових рішень у кримінальних справах

38. У кримінальних справах, дотримання принципу верховенства права вимагає повного виконання кримінальних покарань та штрафів, незалежно від характеру винесеного вироку. Таким чином, держави-члени повинні утримуватися від розробки практики, результатом якої є незначні покарання, які насправді не виконуються або з бюджетних міркувань, або через відсутність місць в тюрмах, або через практичну доцільність. Результатом такої практики є підрив авторитету судових рішень і тим самим верховенства права як такого.

39. Покарання може приймати форму позбавлення волі на певний строк, штрафу або іншої санкції (наприклад, позбавлення права керування транспортним засобом, заборони на здійснення професійної діяльності тощо). Як правило, фактичне застосування подібних санкцій не є питанням, яке вирішує суддя; такі заходи повинні впроваджуватися прокурорами, органами поліції або будь-яким відповідним адміністративним органом. Посадові особи державних органів і приватних підприємств, наприклад, судові пристави, можуть призначатися суддею або іншим компетентним органом для виконання таких обов'язків. У будь-якому разі, здійснення таких повноважень та реалізація покарання мають прямий вплив на права особи. Роль судді полягає у захисті та гарантуванні таких прав в рамках виконання судового рішення.

40. Термін позбавлення волі можна розглядати з двох різних точок зору. Перший стосується методів виконання вироку, а саме тривалості і способу реалізації, який може бути пов'язаний з такими питаннями, як скасування вироку, умовне звільнення, обмежене тримання під вартою або тимчасове звільнення за умов нагляду чи електронного спостереження. Друга точка зору стосується фізичного або психічного стану чи наслідків позбавлення волі, в результаті чого можуть виникнути питання щодо законності самого тримання під вартою або його умов.

41. У деяких державах-членах способи виконання вироку можуть підпадати під функції суддів. В інших державах-членах з цією категорією має справу комісія з умовного звільнення або інші адміністративні органи. У будь-якому випадку, реалізація таких заходів має підлягати справедливій процедурі виконання і судовому нагляду та контролю.

42. Будь-яка зміна характеру або місця тримання під вартою, наприклад, шляхом поміщення до психіатричного закладу через психічне здоров'я ув'язненого, повинна підлягати оскарженню або судовому контролю.

43. Позбавлення волі, незалежно від його характеру, повинно завжди відповідати статті 3 та статті 8 ЄКПЛ. Особа, затримана поліцейськими органами, або засуджений

ув'язнений в жодному разі не повинен підлягати нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню. Гідність людини повинна захищатися протягом усього часу тримання під вартою. Вимоги статті 8.1 ЄКПЛ (повага до приватного і сімейного життя) також повинні дотримуватися з урахуванням положень статті 8.2 ЄКПЛ (можливість втручання з боку органів державної влади). Обов'язком судді є захищати та відстоювати ці права та гарантії, які застосовуються в кожній державі-члені.

44. У деяких державах-членах, суддя здійснює за посадою нагляд за умовами перебування у в'язницях. В інших державах-членах суддя не може за посадою отримати юрисдикцію в цьому питанні. Яка б система не діяла, законодавство кожної держави-члена має дозволити засудженому, його адвокату, а також стороні обвинувачення вимагати розгляду справи суддею, якщо умови тримання під вартою порушують основоположні права, гарантовані статтями 3 і 8 ЄКПЛ. Це законодавство має також передбачати механізми, які б дозволяли самостійним адміністративним органам здійснювати контроль за умовами тримання у в'язницях і передавати, у разі необхідності, справи до суду.
45. Контакт між суддею та органами, які відповідають за виконання рішень (Міністерством юстиції, пенітенціарною адміністрацією, соціальними службами, начальниками тюрем), як правило, обмежується спірними питаннями виконання рішень, як у випадку, якщо в таких органів запитують про умови тримання під вартою або умови реалізації покарання, і у разі, якщо їм запропоновано висловити свою думку щодо того, як покарання повинно бути реалізоване. У всіх випадках, суддя повинен вживати всіх необхідних заходів, щоб органи влади забезпечили його усією необхідною інформацією. Ці органи також повинні забезпечити і надати таку інформацію сторонам, які оспорюють відповідне питання.
46. Виконання вироку суду, не пов'язаного з позбавленням волі, може мати вплив на право власності (наприклад, штрафи, конфіскація або закриття підприємства) чи на особисті права (наприклад, заборона на здійснення певних прав, позбавлення права керування транспортним засобом). Всі ці питання можуть призвести до юридичних проблем. Засуджена особа повинна мати можливість звернутися до судді з проханням розглянути будь-які спори, які виникають з вищевказаного.
47. Необхідно також, щоб судді, відповідальні за виконання вироків, мали спеціальну підготовку, яка б дозволяла їм чітко розуміти будь-які правові, технічні, соціальні та особистісні аспекти даного питання. Така підготовка має розроблятися і проводитися у взаємодії з усіма органами влади або службами, які беруть участь в процесі її реалізації, включаючи суддів, прокурорів, посадових осіб міністерств, співробітників і адміністрації в'язниць, керівників пенітенціарних установ, а також соціальних працівників, юристів та інших осіб.

VI. Роль суддів у виконанні рішень на міжнародному рівні

1. Виконання рішень Європейського суду з прав людини

48. У своєму висновку № 9, КРЄС надала свою точку зору на роль судді у виконанні міжнародної судової практики, особливо практики Суду. Вона, зокрема, вказала на те, як суддя повинен дотримуватися судової практики Суду.

49. Коли Судом державі присуджено виплатити компенсацію, кредитор повинен, у разі невиконання рішення Суду, мати право вимагати в національного судді виконання рішення, без шкоди заходам, яких може бути вжито на наднаціональному рівні.

2. Міжнародне співробітництво і транскордонне виконання рішень

50. У той час, коли судочинство характеризується зростаючою мобільністю та розвивається міжнародна торгівля, пріоритет повинен надаватися розробці та розвитку сфери судочинства, спільної для європейських громадян, шляхом усунення перешкод для здійснення їх прав, що залишилися. Таким чином, судові рішення мають визнаватися і виконуватися між державами-членами без перешкод.

51. Принципи взаємної довіри і визнання є наріжними каменями побудови європейського правового простору при повазі до розмаїття національних систем. Взаємне визнання означає, що рішення, прийняті на національному рівні, мають вплив на інші держави-члени, зокрема на їх правову систему. Тому дуже важливо активізувати обмін між фахівцями у галузі права. Їх різні мережі повинні посилювати і реорганізовувати себе, а також здійснювати взаємну координацію.

52. Повинно систематично проводитися навчання з європейського досвіду для всіх суддів і прокурорів; вони повинні брати участь у навчальних ініціативах або обмінах в інших державах. Крім того, повинні бути розроблені дистанційні навчальні програми (електронне навчання) і загальні навчальні матеріали, щоб проінструктувати судових фахівців щодо того, як слід мати справу з європейськими механізмами (відносини з Судом, Судом Європейського Союзу, використання інструментів взаємного визнання та судове співробітництво, порівняльне право тощо).

а. У цивільних та адміністративних справах

53. У цивільному судовому процесі судові рішення повинні виконуватися безпосередньо і без будь-яких проміжних заходів. Таким чином, необхідно буде поступово і обережно рухатися вперед, одночасно усуваючи з деяких рішень у цивільних та господарських справах пункт щодо екзекватури.

54. Тим часом, швидкість процедур та ефективність виконання судових рішень повинні бути покращені завдяки вдосконаленню міжнародних угод, що стосуються прийняття та виконання тимчасових і запобіжних заходів.

55. Крім того, взаємне визнання може бути поширене на сфери, ще не охоплені європейським правом та необхідні для повсякденного життя, такі як спадщина та заповіт, власність подружжя та майнові наслідки розлучення сімейних пар.

б. У кримінальних справах

56. У кримінальних справах міжнародне співробітництво охоплює безліч сфер. Приклади, які потрібно згадати, можуть стосуватися відбування покарання в країні походження, визначеного рішенням суду, виданим в іншій країні, запитів про

екстрадицію, європейського ордеру на арешт, визнання судових рішень у кримінальних справах, судової співпраці тощо.

57. Виконання рішення іноземного суду має реалізуватися відповідно до конвенції між державами та на основі взаємної довіри до судової системи кожної з них. Суддя в країні виконання рішення повинен поважати цю довіру. Таким чином, цей суддя не має змінювати або оскаржувати рішення судді країни походження. Він не відмовиться від його виконання інакше, як на підставі виключення, передбаченого в конвенції між країнами виконання і походження, або коли рішення йде врозрід з основоположними правами осіб.

58. Тим не менш, в області передачі засуджених осіб суддя може адаптувати міру покарання, визначену іноземним суддею, якщо така можливість передбачена конвенцією, що пов'язує відповідні держави.

VII. Висновки

А. Ефективне виконання обов'язкового судового рішення є основним елементом принципу верховенства права. Важливо забезпечити довіру громадськості до повноважень судових органів. Незалежність судової влади і право на справедливий судовий розгляд є марними, якщо рішення виконується.

В. Саме поняття "незалежного" суду, зазначене у статті 6 Європейської конвенції з прав людини, означає, що право суду виносити обов'язкове до виконання рішення не може бути предметом схвалення або затвердження, а позасудовий орган, у тому числі глава держави, не може змінювати зміст такого рішення.

С. Всі гілки влади держав повинні забезпечувати, щоб правові положення, які передбачають незалежність судів і присутні в їх конституціях або на найвищому рівні їх законодавства, тлумачилися таким чином, щоб вимагати оперативного виконання судових рішень без втручання інших гілок влади держави, за єдиним винятком амністії та помилування у кримінальних справах. Призупинення виконання судового рішення може відбуватися тільки шляхом винесення іншого судового рішення.

Д. В порядку виконавчого провадження не повинно бути відстрочки, за винятком підстав, передбачених законом. Будь-яка відстрочка повинна підлягати аналізу судді. Виконавчі органи не повинні мати право на оскарження або зміну умов судового рішення.

Е. У кримінальних справах держави повинні утримуватися від розробки практики, які призведе до призначення незначних покарань, які фактично не будуть виконані.

Ф. КРЄС вважає, що в державі, яка керується верховенством права, державні органи, насамперед, зобов'язані поважати судові рішення і якнайшвидше реалізувати їх "ex-officio". Сама думка, що державний орган може відмовитися від виконання рішення суду, підриває концепцію примата права.

G. Виконання рішення повинно бути справедливим, швидким, ефективним і пропорційним.

H. Сторони повинні мати можливість легко ініціювати виконавче провадження. Слід уникати будь-яких перешкод для цього, наприклад, надмірної вартості.

I. Усі виконавчі провадження мають здійснюватися у відповідності з основоположними правами і свободами, визнаними в ЄКПЛ та інших міжнародних документах.

J. Позбавлення волі повинно здійснюватися відповідно до прав, які захищають статті 3 і 8 ЄКПЛ, з урахуванням застережень, вказаних у статті 8.2. Обов'язком судді є захистити і відстояти ці права.

K. Незалежно від того, чи належить вибір способів виконання покарання до повноважень судді, комісії з умовного звільнення чи адміністративного органу, вжиття таких заходів має бути неупередженим за процедурою і підлягати судовому контролю і нагляду.

L. Принципи довіри і взаємного визнання є наріжними каменями побудови європейського правового простору. Взаємне визнання означає, що рішення, винесені на національному рівні, діють в інших державах-членах, зокрема в їх правовій системі. Тому дуже важливо активізувати обмін між фахівцями у галузі права. Їх різні мережі повинні посилювати і реорганізовувати себе, а також здійснювати взаємну координацію.

M. КРЄС рекомендує, щоб Ради суддів або будь-який інший відповідний незалежний орган регулярно оприлюднювали звіт щодо ефективності виконання рішень. Окремий розділ повинен стосуватися виконання судових рішень відносно державних органів.